

Internasjonal konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter

Vedtatt av FNs Generalforsamling 16. desember 1966.

De stater som er parter i denne konvensjon,

som tar i betraktning at anerkjennelsen av den iboende verdighet i alle mennesker og av deres like og umistelige rettigheter, er grunnlaget for frihet, rettferdighet og fred i verden, i overensstemmelse med de prinsipper som er fastslått i De Forente Nasjoners Pakt,

som erkjenner at disse rettigheter har sitt utspring i menneskets iboende verdighet, som erkjenner at fremtidsmålet med frie mennesker som nyter frihet fra frykt og nød, bare kan nås dersom det blir skapt slike vilkår at enhver kan nyte sine økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter, så vel som sine sivile og politiske rettigheter, i overensstemmelse med Verdenserklæringen om menneskerettighetene,

som tar i betraktning den plikt som De Forente Nasjoners Pakt pålegger statene når det gjelder å fremme den almene respekt for og overholdelse av menneskerettighetene og frihetene,

som er oppmerksom på det enkelte menneskes plikt til å arbeide for at rettigheter som anerkjennes i denne konvensjon, fremmes og overholdes, idet det enkelte menneske har forpliktelser overfor andre mennesker og overfor det samfunn som han tilhører,

er blitt enige om følgende artikler:

DEL I

Artikkel 1

1. Alle folk har selvbestemmelsesrett. I kraft av denne rett bestemmer de fritt sin politiske stilling og fremmer fritt sin egen økonomiske, sosiale og kulturelle utvikling.
2. Alle folk kan for å fremme sin egne formål fritt råde over sine naturrikdommer og -forekomster, dog uten å tilsidesette forpliktelser som følger av internasjonalt økonomisk samarbeid, basert på prinsippet om gjensidig nytte, og folkerettens regler. Ikke i noe tilfelle må et folk bli berøvet sitt eget eksistensgrunnlag.
3. Konvensjonspartene, heri innbefattet de stater som har ansvaret for administreringen av ikke-selvstyrte områder og tilsynsområder, skal arbeide for virkeliggjørelsen av folkenes selvbestemmelsesrett, og skal respektere denne rett i overensstemmelse med bestemmelsene i De Forente Nasjoners Pakt.

DEL II

Artikkel 2

1. Hver konvensjonspart forplikter seg til så vel hver for seg som gjennom internasjonal bistand og samarbeid, særlig på det økonomiske og tekniske område, å sette alt inn på at de rettigheter som anerkjennes i denne konvensjon, gradvis blir gjennomført fullt ut ved alle egnede midler, og da særlig ved lovgivningstiltak.
2. Konvensjonspartene forplikter seg til å garantere at de rettigheter som anerkjennes i konvensjonen, blir utøvet uten forskjellsbehandling av noe slag p.g.a. rase, hudfarge, kjønn, språk, religion, politisk eller annen oppfatning, nasjonal eller sosial opprinnelse, eiendom, fødsel eller status for øvrig.

3. Utviklingsland kan, under tilbørlig hensyntagen til menneskerettighetene og sin nasjonale økonomi, bestemme i hvilken utstrekning de skal garantere ikkestatsborgere de økonomiske rettigheter som er anerkjent i denne konvensjon.

Artikkel 3

Konvensjonspartene forplikter seg til å sikre menn og kvinner den samme rett til å nyte alle de økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter som er fastsatt i denne konvensjon.

Artikkel 4

Konvensjonspartene erkjenner at en stat bare kan underkaste de rettigheter som staten har gjennomført i samsvar med denne konvensjon, slike begrensninger som følger av lov, og da bare i den utstrekning dette er forenlig med rettighetenes natur og utelukkende med det formål å fremme den almene velstand i et demokratisk samfunn.

Artikkel 5

1. Intet i denne konvensjon skal kunne fortolkes som innebærende rett for noen stat, gruppe eller person til å ta del i noen virksomhet eller å utføre noen handling som tar sikte på å tilintetgjøre de rettigheter og friheter som er anerkjent i denne konvensjon, eller å begrense disse i større utstrekning enn konvensjonen gir adgang til.
2. Ingen innskrenkning eller avvikelse fra de grunnleggende menneskerettighetene som i kraft av lov, overenskomster, forskrifter eller sedvane anerkjennes eller gjelder i noen konvensjonsstat, skal kunne gjennomføres under påberopelse av at denne konvensjon ikke anerkjenner slike rettigheter eller anerkjenner dem i mindre utstrekning.

DEL III

Artikkel 6

1. Konvensjonspartene anerkjenner retten til arbeid, som omfatter mulighet for enhver til å tjene sitt levebrød ved arbeid som han fritt har valgt eller godtatt, og skal treffe de nødvendige tiltak for å trygge denne rettighet.
2. De tiltak som skal iverksettes av konvensjonspartene for å oppnå den fulle virkeliggjørelse av denne rettighet, skal omfatte teknisk og yrkesmessig veiledning, fastsettelse av retningslinjer og fremgangsmåter for å sikre en jevn økonomisk, sosial og kulturell utvikling, samt full og produktiv sysselsetting under forhold som trygger den enkeltes grunnleggende politiske og økonomiske friheter.

Artikkel 7

Konvensjonspartene anerkjenner retten for enhver til rettferdige og gode arbeidsvilkår som særlig sikrer:

- a) Godtgjørelse som skal gi alle arbeidere som et minimum:
 - i) Rettferdige lønninger og lik lønn for likt arbeid uten forskjellsbehandling av noe slag, særlig skal kvinnen sikres arbeidsvilkår som ikke er dårligere enn mannens, med lik lønn for likt arbeid;
 - ii) En anstendig tilværelse for dem selv og deres familie i samsvar med bestemmelsene i denne konvensjon;
- b) Trygge og sunne arbeidsforhold;
- c) Samme mulighet for alle til å bli forfremmet i sitt arbeid til en passende høyere stilling uten hensyn til andre forhold enn ansiennitet og dyktighet;
- d) Hvile, fritid, en rimelig begrensning av arbeidstiden og tidvisse fridager med lønn, så vel som godtgjørelse for offentlige fridager.

Artikkel 8

1. Konvensjonspartene forplikter seg til å sikre:

- a) Rett for enhver til, med det formål å fremme og beskytte sine interesser på det økonomiske og sosiale område, å danne fagforeninger og slutte seg til en fagforening etter eget valg bare avhengig av vedkommende forenings vedtekter. Utøvelsen av denne rett må ikke underkastes andre innskrenkninger enn dem som følger av hensynet til den nasjonale sikkerhet, den alminnelige samfunnsorden eller vernet av andres rettigheter og friheter;
- b) Rett for fagforeninger til å danne nasjonale forbund eller gruppevise sammenslutninger med rett for de to sistnevnte kategorier til å danne eller slutte seg til internasjonale fagforeningsorganisasjoner;
- c) Rett for fagforeninger til fritt å utøve sin virksomhet uten andre begrensninger enn dem som følger av lov, og som er nødvendige i et demokratisk samfunn av hensyn til den nasjonale sikkerhet, den alminnelige samfunnsorden eller vernet av andres rettigheter og friheter;
- d) Rett til å streike, forutsatt at streikeretten blir utøvet i samsvar med lovene i de enkelte land.

2. Denne artikkel skal ikke være til hinder for fastsettelsen av lovlige innskrenkninger i utøvelsen av disse rettigheter for personer som tjenestegjør i de væpnede styrker, politiet eller statsforvaltningen.

3. Intet i denne artikkel skal gi stater som er parter i Den Internasjonale Arbeidsorganisasjons konvensjon av 1948 om foreningsfrihet og vern av organisasjonsretten, adgang til å treffe lovgivningstiltak, eller anvende loven på en måte som innebærer inngrep i de garantier som er fastsatt i nevnte konvensjon.

Artikkel 9

Konvensjonsstatene anerkjenner retten for enhver til sosial trygghet, innbefattet sosialtrygd.

Artikkel 10

Konvensjonspartene anerkjenner at:

1. Vern og bistand bør i størst mulig utstrekning ytes familien som er den naturlige og grunnleggende samfunnsenhet, og da særlig i forbindelse med dens grunnlegging og mens den er ansvarlig for omsorgen for og utdannelsen av barn. Ekteskap må bare inngås med de fremtidige ektefellers frie samtykke.
2. Særskilt vern bør ytes mødre i en rimelig tid før og etter nedkomsten. I slike perioder bør arbeidende mødre tilstå permisjon med lønn eller tilfredsstillende sosiale trygdeytelser.
3. Særskilte vernetiltak og bistand bør gjennomføres til fordel for alle barn og all ungdom uten forskjellsbehandling på grunn av herkomst eller andre forhold. Barn og ungdom bør beskyttes mot utnyttelse i økonomisk og sosialt henseende. Det bør være straffbart ved lov å anvende dem i arbeid som er skadelig for deres moral eller helse, eller som sannsynligvis vil hemme deres normale utvikling. Statene bør også fastsette aldersgrenser og forby og gjøre straffbart ved lov å ansette barn under disse grensene i lønnet arbeid.

Artikkel 11

1. Konvensjonspartene anerkjenner retten for enhver til å ha en tilfredsstillende levestandard for seg selv og sin familie, herunder tilfredsstillende mat, klær og bolig, samt til fortløpende å få sin levemåte forbedret. Konvensjonspartene skal treffe de nødvendige tiltak for å sikre virkeliggjørelsen av denne rett, og erkjenner i den anledning den vesentlige betydning av internasjonalt samarbeid grunnet på frivillighet.

2. Konvensjonspartene, som anerkjenner den grunnleggende rett for alle til å være trygget mot sult, skal, hver for seg og gjennom internasjonalt samarbeid, treffe de tiltak, innbefattet utarbeidelsen av konkrete programmer, som er nødvendige:

- a) For å forbedre metodene for fremstilling, oppbevaring og distribusjon av matvarer ved fullt ut å utnytte den tekniske og vitenskapelige kunnskap, ved å spre opplysning om ernæringsprinsippene og ved å utvikle eller for bedre jordbruksmetoder slik at den mest mulig effektive utvikling og utnyttelse av naturrikdommene kan oppnås;
- b) For å sikre en i forhold til behovet rimelig fordeling av verdens matvare forsyning, idet det tar hensyn til så vel matvareimporterende som -eksporterende lands problemer.

Artikkel 12

1. Konvensjonspartene anerkjenner retten for enhver til å ha den høyest oppnåelige helsestandard både i fysisk og psykisk henseende.
2. For å oppnå full virkeliggjørelse av denne rettighet, skal konvensjonspartene sette i verk tiltak som er nødvendige for å:
 - a) Minske foster- og spedbarndødeligheten og fremme barnets sunne utvikling.
 - b) Forbedre alle sider ved den samfunnsmessige og industrielle hygiene;
 - c) Forebygge, behandle og kontrollere epidemiske, endemiske, yrkesmessige og andre sykdommer;
 - d) Skape vilkår som trykker alle legebehandling og pleie under sykdom.

Artikkel 13

1. Konvensjonspartene anerkjenner retten for enhver til utdanning. De er enige om at utdannelsen skal ta sikte på den fulle utvikling av mennesket; karakter og forståelsen av dets verdighet, og skal styrke respekten for menneskerettighetene og de grunnleggende friheter. De er videre enige om at utdanning skal gjøre det mulig for alle å delta på en nyttig måte i et fritt samfunn, fremme forståelse, toleranse og vennskap mellom alle nasjoner og alle rasegrupper, etniske og religiøse grupper samt fremme De Forente Nasjoners arbeid for bevarelse av freden.
2. Konvensjonspartene erkjenner at for å oppnå den fulle virkeliggjørelse av denne rettighet, må følgende iakttas:
 - a) Grunnskoleundervisningen skal være tvungen og tilgjengelig og fri for alle;
 - b) Den utdanning som i ulike former følger etter grunnskoleutdannelsen, herunder den tekniske og yrkesmessige, skal ved alle egnede midler og i enhver henseende gjøres tilgjengelig for alle, særlig ved den gradvise innføring av fri undervisning;
 - c) Høyere utdanning skal på grunnlag av dyktighet gjøres like tilgjengelig for alle, og dette skal gjennomføres ved alle egnede midler, særlig ved den gradvise innføring av fri undervisning;
 - d) Grunnleggende utdanning av personer som ikke har gjennomgått eller fullført grunnskoleutdannelsen, skal i størst mulig utstrekning støttes og intensiveres;
 - e) Det skal arbeides aktivt for utviklingen av et system med skoler på alle trinn, en tilfredsstillende stipendordning skal gjennomføres, og lærerpersonalets materielle vilkår skal fortløpende forbedres.
3. Konvensjonspartene forplikter seg til å respektere foreldres og, når det er aktuelt, formynderes frihet til å velge andre skoler for sine barn enn dem som er opprettet av offentlige myndigheter, forutsatt at førstnevnte oppfyller eventuelle minstekrav til undervisningsstandard fastsatt eller godkjent av den enkelte stat, og til å sikre sine barn en religiøs og moralsk undervisning som er i samsvar med deres egen overbevisning.
4. Intet i denne artikkel må fortolkes som innskrenkninger i enkeltpersoners eller organisasjoners rett til å opprette og drive undervisningsinstitusjoner, dog under forutsetning av at de prinsipper som er fastsatt i denne artikkels første ledd alltid iakttas, og at den undervisning som gis i slike institusjoner, må være i overensstemmelse med eventuelle statlige minstekrav til standard.

Artikkel 14

Enhver stat som på det tidspunkt den blir part i konvensjonen, ikke har vært i stand til innen sitt eget territorium eller andre områder som er underlagt dets jurisdiksjon, å innføre tvungen og gratis grunnskoleundervisning, forplikter seg til innen to år å utarbeide og vedta en detaljert arbeidsplan for den gradvise gjennomføring innen et rimelig antall år, som skal angis i planen, av prinsippet om tvungen utdanning, gratis for alle.

Artikkel 15

1. Konvensjonspartene anerkjenner retten for enhver til:
 - a) Å delta i det kulturelle liv;
 - b) Å nyte fordelene av vitenskapens fremskritt og anvendelsen av disse;

- c) Å nyte godt av beskyttelsen av de åndelige og materielle interesser som har sitt utspring i en vitenskapelig, litterær eller økonomisk produksjon som han er opphavsmann til.
2. De tiltak som skal iverksettes av konvensjonspartene for å oppnå den fulle virkeliggjørelse av denne rettighet, skal omfatte slike tiltak som er nødvendige for vitenskapens og kulturens bevaring, utvikling og utbredelse.
3. Konvensjonspartene forplikter seg til å respektere den frihet som er uunnværlig for vitenskapelig forskning og skapende virksomhet.
4. Konvensjonspartene erkjenner de fordeler som følger av at de internasjonale forbindelser og det internasjonale samarbeid på det vitenskapelige og kulturelle område støttes og videreføres.

DEL IV

Artikkel 16

1. Konvensjonspartene forplikter seg til i samsvar med denne del av konvensjonen å fremlegge rapporter om de tiltak som de har truffet og den fremgang som er gjort når det gjelder gjennomføringen av de rettigheter som er anerkjent i konvensjonen.
2. a) Alle rapporter skal tilstilles De Forente Nasjoners Generalsekretær som skal oversende Det Økonomiske og Sosiale Råd kopier til behandling i samsvar med bestemmelsene i denne konvensjonen.
- b) De Forente Nasjoners Generalsekretær skal også oversende særorganisasjonene kopier av rapportene, eller av utvalgte deler av disse, når de er avgitt av konvensjonsparter som også er medlemmer av vedkommende særorganisasjon, dog bare i den utstrekning disse rapporter eller deler av disse angår spørsmål som etter særorganisasjonenes vedtekter hører inn under dens fagområde.

Artikkel 17

1. Konvensjonspartene skal avgi sine rapporter etappevis i samsvar med et program som innen et år etter ikrafttredelsen av denne konvensjon, skal fastsettes av Det Økonomiske og Sosiale Råd etter samråd med konvensjonspartene og de berørte særorganisasjoner.
2. Rapportene skal angi forhold og vanskeligheter som er av betydning for oppfyllelsen av forpliktelsene etter denne konvensjon.
3. Dersom en konvensjonspart tidligere har tilstillet De Forente Nasjoner eller en særorganisasjon de nødvendige opplysninger, vil det ikke være påkrevet å innsende disse opplysninger på ny, men være tilstrekkelig å oppgi en nøyaktig henvisning til de tidligere innsendte opplysninger.

Artikkel 18

I overensstemmelse med sitt ansvar etter De Forente Nasjoners Pakt på menneskerettighetenes og de grunnleggende friheters område, kan Det Økonomiske og Sosiale Råd treffe avtaler med særorganisasjonene vedrørende deres rapportering til Rådet om den fremgang som gjøres når det gjelder gjennomføringen av de bestemmelser i konvensjonen som faller inn under området for deres virksomhet. Disse rapporter skal omfatte nærmere redegjørelse om avgjørelser og anbefalinger vedtatt av særorganisasjonenes rette organer om denne gjennomføring.

Artikkel 19

Det Økonomiske og Sosiale Råd skal tilstille Menneskerettighetskommisjonen de rapporter om menneskerettighetene som statene avgir i henhold til artikkel 16 og 17, samt rapporter om samme emne som avgis av særorganisasjonene i henhold til artikkel 18, slik at Kommisjonen kan granske disse og fremkomme med anbefalinger av almen karakter, eller ta dem til underretning.

Artikkel 20

Konvensjonspartene og de berørte særorganisasjoner skal tilstille Det Økonomiske og Sosiale Råd bemerkninger vedrørende enhver anbefaling av almen karakter, avgitt i henhold til artikkel 19, og vedrørende enhver omtale av slike anbefalinger i rapporter fra Menneskerettighetskommisjonen eller i eventuelle utredninger som det er henvist til i rapportene.

Artikkel 21

Det Økonomiske og Sosiale Råd skal fra tid til annen tilstille Generalforsamlingen rapporter med anbefalinger av almen karakter, og et sammendrag av opplysninger mottatt fra konvensjonspartene og særorganisasjonene vedrørende tiltak som er iverksatt og fremgang som er gjort når det gjelder gjennomføringen av de rettigheter som er anerkjent i denne konvensjon.

Artikkel 22

Det Økonomiske og Sosiale Råd skal underrette De Forente Nasjoners øvrige organer, deres underordnede organer og særorganisasjoner som yter teknisk bistand, om ethvert spørsmål som oppstår i forbindelse med de rapporter som er omtalt i denne del av konvensjonen, og som kan være til hjelp for disse organer, når de, hver på sitt fagområde, treffer beslutninger om tilrådeligheten av internasjonale tiltak, som er egnet til å bidra til en effektiv og gradvis gjennomføring av bestemmelsene i denne konvensjon.

Artikkel 23

Konvensjonspartene er enige om at internasjonale tiltak med sikte på gjennomføring av de rettigheter som er anerkjent i denne konvensjon, skal omfatte avslutning av konvensjoner, vedtakelse av anbefalinger, ytelse av teknisk bistand samt avholdelse av regionale og tekniske møter i samarbeid med de berørte regjeringer og med sikte på rådslagning og studier.

Artikkel 24

Intet i denne konvensjon skal fortolkes som innskrenkninger i de bestemmelser i De Forente Nasjoners Pakt og i særorganisasjonenes vedtekter som angir ansvarsområdet for De Forente Nasjoners ulike organer og særorganisasjonene når det gjelder spørsmål som behandles i denne konvensjon.

Artikkel 25

Intet i denne konvensjon skal fortolkes som innskrenkninger i den iboende rett hos alle folk til fullt ut og fritt å dra fordel av og utnytte sine naturrikdommer og -forekomster.

DEL V

Artikkel 26

1. Denne konvensjonen er åpen for undertegning av alle stater som er medlemmer av De Forente Nasjoner eller noen av særorganisasjonene, som er parter i Den Internasjonale Domstols Statutter, og av enhver annen stat som av De Forente Nasjoners Generalforsamling er blitt innbudt til å bli part i konvensjonen.
2. Denne konvensjonen skal ratifiseres. Ratifikasjonsdokumentene skal deponeres hos De Forente Nasjoners Generalsekretær.
3. Denne konvensjonen skal kunne tiltres av enhver stat som er nevnt i denne artikkels første ledd.
4. Tiltredelse skjer ved deponering av tiltredelsesdokument hos DeForente Nasjoners Generalsekretær.
5. De Forente Nasjoners Generalsekretær skal underrette alle stater som har undertegnet eller tiltrådt konvensjonen, om deponeringen av hvert ratifikasjonseller tiltredelsesdokument.

Artikkel 27

1. Denne konvensjonen skal tre i kraft tre måneder etter den dag det trettifemte ratifikasjons- eller tiltredelsesdokument deponeres hos De Forente Nasjoners Generalsekretær.
2. For hver stat som ratifiserer eller tiltrer konvensjonen etter at det trettifemte ratifikasjons- eller tiltredelsesdokument er deponert, skal konvensjonen tre i kraft tre måneder etter at vedkommende stat har deponert sitt ratifikasjonseller tiltredelsesdokument.

Artikkel 28

Bestemmelsene i denne konvensjon skal uten begrensninger eller unntak få anvendelse for alle deler av forbundsstater.

Artikkel 29

1. Enhver av konvensjonspartene kan overfor De Forente Nasjoners Generalsekretær foreslå endringer i konvensjonen. Generalsekretæren skal oversende endringsforslag til konvensjonspartene med anmodning om å meddele ham om de ønsker at partene skal sammenkalles for å behandle og stemme over forslagene. Dersom minst en tredjedel av konvensjonspartene ønsker det, skal Generalsekretæren sammenkalle til et slikt møte i De Forente Nasjoners regi. Endringsforslag vedtatt av et flertall av de konvensjonsparter som er til stede og avgir stemme, skal forelegges De Forente Nasjoners Generalforsamling til godkjenning.
2. Endringer trer i kraft når de er blitt vedtatt av De Forente Nasjoners Generalforsamling og godkjent av et flertall på to tredjedeler av konvensjonspartene i overensstemmelse med deres konstitusjonelle bestemmelser.
3. Når endringer trer i kraft, er de bindende for de konvensjonsparter som har godkjent dem. De øvrige konvensjonsparter skal fortsatt være bundet av bestemmelsene i konvensjonen og av enhver endring som de tidligere har godtatt.

Artikkel 30

Uavhengig av de meddelelser som avgis i henhold til artikkel 26, 5. ledd, skal De Forente Nasjoners Generalsekretær underrette alle stater som tilhører noen av de kategoriene som er nevnt i samme artikkels første ledd, om følgende:

- a) Undertegninger, ratifikasjoner og tiltredelser i henhold til artikkel 26;
- b) Datoen for konvensjonens ikrafttredelse i henhold til artikkel 27 og datoen for ikrafttredelsen av enhver endring i henhold til artikkel 29.

Artikkel 31

1. Denne konvensjon, hvis kinesiske, engelske, franske, russiske og spanske tekst har samme gyldighet, skal deponeres i De Forente Nasjoners arkiver.
2. De Forente Nasjoners Generalsekretær skal sende bekreftede kopier av konvensjonen til alle stater som tilhører noen av de kategorier som er nevnt i artikkel 26.

(Kilde: www.fn-sambandet.no)